

תיאור הקורס:

בשנים האחרונות זוכה האתיקה של אריסטו לתחייה מחודשת: רבים סבורים שהגישות הפילוסופיות המודרניות הביאו לרישוסו של העיסוק באתיקה, והם מוצאים במחשבותיו של אריסטו על השלמות האנושית מקור רב-השראה לליבונן של שאלות פילוסופיות עמוקות: האם אפשר לבסס תשובות לשאלות האתיות הנורמטיביות (בדבר החיים הראויים) על טבעו של האדם, או שמא יש פער בלתי ניתן לגישור בין ערכים (נורמטיביים) לבין עובדות, בין הדאוי למצוי? עד כמה צריכה תורה אתית, המעוניינת להדריך את החיים ו(לפעמים) לחולל בהם תמורה, להתחשב בגבולות האפשריים? מהו היחס בין האדם כיצור טבעי בעל צרכים טבעיים וחתירה טבעית לאושר טבעי, לבין האדם כנעלה מן הטבע וכמתעלה מעל טבעו שלו, ברוא בצלם אלוהים ובדמותו המוסרית? מהו תפקידם של המקריות והמזל במימוש השלמות האנושית? מהו תפקידם של עקרונות מוסריים מופשטים בחיים הראויים? התשובות לשאלות אלה משליכות על תפיסת האתיקה בכלל, ומשקפות תפיסות אדם שונות. נשתדל לברר את תשובותיו של אריסטו אליהן ולעמוד מתוכן על מכלול גישתו האתית. זאת נעשה אגב קריאה בספר 'אתיקה' של אריסטו ותוך התייחסות להוגים עתיקים, מודרניים ועכשוויים.

Reading in Aristotle's *Ethics*

Aristotle's *Ethics* is viewed by many contemporary philosophers as a source of inspiration and deep insight in addressing deep philosophical issues. Is it possible to ground normative ethical positions on human *nature*, or is there an unbridgeable gulf between norms and facts of nature? How far should an ethical view, that seeks to *transform* life, take what is 'given' and 'natural' into consideration (and in what way)? What role do luck and contingency play in the realization of the human good? Answers to these (and related) questions have ramifications on the nature of human freedom and autonomy and on the very nature of ethics. We shall try to glean Aristotle's answers to these questions off his text, engaging ancient, modern and contemporary philosophers along the way.

רשימת קריאה (דרישת חובה מסומנת ב*):

*פרקים נבחרים (ספרים א-ג, ו, ז, י) באתיקה הניקומאכית של אריסטו, מהדורת ניקומאכוס, תרגום י' ג' ליבס, שוקן, ירושלים, תשמ"ה

מבואיים:

Bostock, D. (2000): *Aristotle's Ethics*, Oxford University Press

Pakaluk, M. (2005): *Aristotle's Nicomachean Ethics*, Cambridge University Press

פרשנות:

מקנטייר, א' (1984): מעבר למידה הטובה, הוצאת שלם, פרקים 11-12

*Ackrill, J.L.: "Aristotle on Eudaimonia", in Rorty A. O. (ed.) (1980), pp. 15-33

*Hursthouse, R. (1980-1981): "A False Doctrine of the Mean", *Proceedings of the Aristotelian Society* 81, pp. 57-72

Irvin, T. H. (1980): "Reason and Responsibility in Aristotle", in Rorty A. O. (ed.) (1980), 117-155

*Kosman, L. A. (1980): *Being Properly Affected: Virtues and Feelings in Aristotle's Ethics*, in Rorty A. O. (ed.) (1980), pp. 103-116

*Nussbaum M. A. C.: *The Fragility of the Good* (updated edition), Cambridge University Press, chp. 1

*Wiggins, D. (1980): "Deliberation and Practical Reason", in Rorty A. O. (ed.) (1980), pp. 221-240

*Broadie S.: *Ethics with Aristotle – selected paragraphs*

- Burnyeat, M. (1980): "Aristotle on Learning to Be Good", in Rorty A. O. (ed.) (1980), pp. 69-92
- Curzer, H. (1996): "A Defence of Aristotle's Doctrine of the Mean", *Ancient Philosophy* 16, pp. 47-69
- Heinaman, R. (1988): "Eudaimonia and Self-Sufficiency in the Nicomachean Ethics", *Phronesis* 33, pp. 35-41
- Kraut, R. (1979): "Two Conceptions of Happiness", *Philosophical Review* 88, pp. 167-197
- *McDowell, J. (1979): "Virtue and Reason", *The Monist* 1979, pp. 331-350.
- Nagel, T.: "Aristotle on Eudaimonia", in Rorty A. O. (ed.) (1980), pp. 7-14
- Rorty A. O. (ed.) (1980): *Essays on Aristotle's Ethics*, University of California Press
- Urmson, J.O (1973): "Aristotle's Doctrine of the Mean", , in Rorty A. O. (ed.) (1980), pp. 157-169

פרשיות לימודים

- (א) הטוב העליון; מוסר ואתיקה; אתיקה ב'גובה העיניים'
- (ב) אתיקה נטורליסטית: טבע האדם, תכליתו ואושרו (יודמוניה, אָרְגוֹן)
- (ג) אתיקה לבני אדם ולא לאלים: אוטרקיה, אוטונומיה ומזל
- (ד) מידה טובה: אופי, בין הרציונלי לאי-רציונלי, טבע ראשון וטבע שני
- (ה) פעולה, פעולה רצונית, בחירה, אקרסיה (חולשת הרצון; כניעה ליצר)
- (ו) חכמה עיונית ותבונה מעשית
- (ז) תבונה ואומנות, פעולה ויצירה

ובפירוט, לפי שיעורים:

נושאים לדיון	לעיון בשיעור	ספר	שיעור	
הטוב העליון ותכלית כל המעשים; אושר, הוויה ועשייה; בין אתיקה למוסר; אתיקה בגובה העיניים; האם האושר הוא סובייקטיבי?	פרקים א-ב	א	1	
טבע האדם; אושר כפעילות; החיים המאושרים בהא-הידיעה	פרק ז	א	2	אקריל
אתיקה לבני אדם ולא לאלים: אוטרקיה, אוטונומיה ומזל; גבולות ההתמרה	פרקים ז-יא פרק ז	א י	3	נוסבאום
חלוקת הנפש; הרציונלי והאי-רציונלי; הרציונלי הפוקד	פרק יג	א	4	
חינוך אתי; עשיית מעשה צדק לעומת עשייה בצדק; הגדרת הסגולה הטובה; לפעול ולהיפעל; סגולה ובחירה	ספר א פרק ב ספר ב פרקים א-ה	א, ב	5	קוסמן
אמצע	פרק ו	ב	6	הורסטהאוס
פעולה, פעולה רצונית, כפייה	פרק א	ג	7	
בחירה כתשוקה שוקלת; אופי ושיקול דעת בין תכליות לאמצעים; אמת עיונית ואמת מעשית; אתגר הבידול של האתי מהאמנותי; תכלית התבונה המעשית	פרקים ב-ג פרק א	ג ו	8	
בעובי הקורה של שיקול-דעת: צורת ההיסק המעשי; השווה והשונה מהיסק תיאורטי		ו	9	ויגינס
תשובות: תכלית התבונה המעשית; תכלית האדם הטוב ותכלית האדם הרע; שיקול דעת לגבי האמצעים; השווה והשונה בין תבונה לאמנות, פעולה ויצירה		ו	10	
חולשת הרצון	פרקים א-ו	ז	11	מקדוול
הנאה	פרקים א-ו	י	12	
אושר-העיון העילאי	פרקים ז-ח	י	13	